

Bie ♥ Blomst

GRATIS
Bieposten nr.1

Bli med å gjøre
en innsats!

Skap en
bievennlig
hage!

Anne fra Moseplassen:

**Spiselige blomster
& blomstersmør**

Lag din egen
kjøkkenhage!

Smak av honning!

Gode og enkle oppskrifter

Hjelp oss å gjøre verdens viktigste jobb!

Det norske hageselskap, Norges Birøkterlag, Moseplassen og Nordic Garden AS samarbeider om å øke bestanden av bier i Norge. Visste du at honningbier, villbier og humler alle tilhører biefamilien? Biene er helt avgjørende for at det kommer blomster, frukt og bær hvert år. De fire aktørene sitter med mye kunnskap om hvilke miljøer biene trives godt i, og i dette heftet er det mange nyttige tips om hva du kan gjøre i din egen hage eller på din egen balkong! Du finner også oppskrifter og annen interessant informasjon.

Det norske hageselskap, Norges Birøkterlag, Moseplassen og Nordic Garden blir til sammen en sterk enhet som har mye kompetanse, og som kan bidra på flere måter for å øke bestanden av bier.

Hageselskapet kan, med landets største hageblad, Norsk Hagetidend, og sine over tjue tusen medlemmer i fylkeslag og lokale hagelag, påvirke sterkt til at mange hager har et miljø med varierte blomster, krydderurter, busker og trær som honningbier, humler og villbier liker godt.

Bor det en liten birøkter i deg? Det er mange som har blitt kreative; noen går sammen om å ha bikuber med honningbier, og noen har til og med bikuber på hustak og balkonger. Norges Birøkterlag er birøkternes faglige organisasjon med lokallag i alle fylker i Norge.

Du er like velkommen som medlem om du har en eller mange hundre bikuber.

Moseplassen er Norges mest leste hageblogg og drives av Anne Havåg Holter-Hovind. Hun har vært opptatt av "Levende hager" med insekter og dyr lenge. Du finner flere tips fra henne i dette heftet.

Nordic Garden er en stor aktør innen hagemarkedet og selger jord, bark, gjødsel, frø, løk og mange andre produkter gjennom de store hagesentrene i Norge. Se etter **Bie ♥ Blomst** frøstativ og løkesker i ditt hagesenter, så vil du finne mange sorter frø og løk som gir planter som biene elsker. Stikkordet er mangfold for å skape et best mulig miljø for våre nyttige pollinerende insekter!

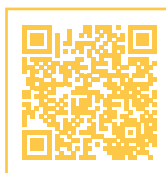
Bie ♥ Blomst

En del av
overskuddet
fra salg av frø
og løk vil gå til
biebevarende
tiltak

»» Alle frø- og løksortene som
er med i kolleksjonen er
bievennlige! Bli med å gjøre en
innsats for fremtiden!

Se www.nordicgarden.no

Se hvordan du
planter **løk og frø!**

Bikuber flyttes til fruktgårdene i blomstringsida for å sikre god pollinering og dermed større frukt, bedre kvalitet og jevnere modning.
Foto: Roar Ree Kirkevold

Insektenes pollinering gir større bær og jevnere modning.
Foto: Roar Ree Kirkevold

“Hvis insektene forsvinner, **dør menneskene** i løpet av fire år.”

Dette dramatiske utsagnet har spredd seg i media og på internett de siste årene. Men er det virkelig slik at menneskene vil dø uten insekter?

Honningbier, humler, solitære bier, sommerfugler og mange andre insekter gjør en ubetalelig jobb. De aller fleste blomster trenger hjelp av insekter for å pollineres (bestøves), slik at de kan produsere frø og formere seg. Andre får en større fruktsetting, jevnere modning og bedre kvalitet når insektene bidrar med pollineringen. Blomstene lokker med søt nektar. Når insektet forsyner seg av nektaren festes pollenet i pelsen til insektet og

blir med fra blomst til blomst. Som takk for hjelpen forsyner insektet seg av pollen, som gir fett og protein, og nektar som gir karbohydrater. Uten insekter til å pollinere, vil matfatet vårt bli betydelig innsnevret. Frukt, bær, nøtter, oljevekster og kløver er i stor grad avhengige av insekters pollinering. Det samme er mange ville planter.

Pollen fester
seg lett i biens
hårete kropp

*Biefamilien overvintrer med tusentalls av individer.
Disse er klare til pollinering når frukttrærne blomstrer
tidlig på våren.
Foto: Staffan Jönsson*

De siste årene har
det vært en nedgang
i antall honningbier
i Norge og verden.
Årsakene på verdensbasis
er mange, mens i Norge
er manglende rekruttering
til birøkt den viktigste
årsaken

Nedgang

De siste årene har honningbier og ville insekter hatt stor nedgang i Norge og ute i verden. Menneskeskapte endringer i landskapet er i stor grad med på å påvirke mattilgangen for de pollinerende insektene som livnærer seg av nektar og pollen og trenger egnede steder for plassering av bol.

Litt om Norges Birøkterlag

NORGES BIRØKTERLAG

Norges Birøkterlag som ble stiftet i 1884, er birøkternes faglige organisasjon med lokallag i alle fylker i landet. Organisasjonen er til for alle som har interesse for birøkt. Enten du har en eller flere hundre bikuber vil medlemskapet i Norges Birøkterlag gi fordeler og være til god hjelp.

Dersom du blir medlem i et birøkterlag vil du motta 11 utgaver av bladet Birøkteren per år. Ved hjelp av artikler og bilder forsøker bladet å gi et aktuelt bilde av politikk, drift, avl, sykdom og annet som har med bier, honning og birøkt å gjøre.

EN SMAK AV HONNING:

FISK I FORM:

Du trenger:

- 10 stk potet
- 1 stk grønn squash
- 3 stk tomat
- 1 stk sitron
- 1 stk rød chili (kan sløyfes)
- 2 båter hvitløk
- 600 g torskefilet (eller laks)
- 10 stilker frisk timian
- 1 ss flytende honning
- 3 dl fiskebuljong (utblandet)
- 2 ss olivenolje
- 2 ts salt
- 1 ts pepper

1. Vask potetene og del dem i små tynne skiver.
 2. Del squashen i mindre biter, tomatene i båter og sitronen i skiver. Del chilien i to og rens for frø og hinner. Skrell hvitløksbåtene. Legg alt i en smurt ildfast form og hell over buljong, honning og olivenolje. Dryss over salt og pepper. Stek formen med grønnsakene i ovn ca. 20 min. på 200 grader.
 3. Del fisken i mindre biter. Legg fisk og hele stilker av frisk timian over i formen.
 4. Stek formen videre ved 175 grader i ca. 10 minutter - til fisken er gjennomstekt.
- Server fiskeformen med godt brød til.

STARTE MED BIRØKT?

En spennende og givende hobby eller næring. Norges Birøkterlag tilbyr kurs og opplæring, og kan tipse deg om hvor du får kjøpt bier og utstyr. www.norbi.no

Honningbiene overvintrer med flere tusen individer i samfunnet som er klare til å pollinere frukttrær og andre planter som blomstrer tidlig på året

Vepsen er et rovdyr, og gjør stor nytte for seg ved å spise andre insekter, slik at balansen opprettholdes i naturen

HUMLENES FANGSTRUTE

Humlene har sine klare preferanser, men for ikke å gå glipp av en ny, nektarrik art, oppsøker de en rekke arter om igjen i sesongen. Slik oppdager de raskt om en ny, nektarrik plante begynner å blomstre

80% av Europas blomsterplanter pollineres av insekter

Det finnes ikke viltlevende honningbier i Norge. De holdes av birøktere, og bor i små hus som kalles bikuber

TRENGER HUSROM

Humledronningen leter etter bolplass på våren. Du kan kjøpe ett eller lage det selv. Tips på hageselskapet.no

En bie kan besøke opptil 1000 blomster på en flytur

Ville bier kalles ofte for solitære bier. De bor alene, og danner ikke samfunn, slik som bier, veps, humler og maur gjør

Vi har nå 35 av verdens ca 250 humlearter i Norge, men 6 av artene er det så få av at det gir stor grunn til bekymring

Flere insekter starter tidlig om våren og trenger næring selv om snøen bare så vidt har gått. En bevisst hageeier planter trær, busker og blomster som gir insektene føde i hele sesongen

Insektsvenner i hagen

Hageselskapet vil invitere pollinerende insekter som humler, bier og sommerfugler inn i hagen. Fordi de er vakre og interessante – og helt nødvendige! Våre pollinerende venner sliter med å finne nok mat og egnede bosteder. Og uten insekter er vi flere som får problemer. Som hagefolk har vi en flott mulighet for å hjelpe insektene ganske enkelt ved å sørge for at det er pollen- og nektarrike planter i hagen gjennom hele sesongen.

Hva kan jeg gjøre?

De siste tre årene har Hageselskapet hatt en særlig omsorg for humler. Sammen med Miljødirektoratet har vi drevet kampanjen Summende hager, se facebook.com/summendehager.

Insekter er helt nødvendige for pollineringen av både dyrkede vekster og ville planter. Dersom insektene forsvinner, er det ingen som stepper inn i deres sted og gjennomfører den helt nødvendige bestøvningen som

må til for at planter skal formere seg og bære grøde.

Blomsterenger, beitemark og blomsterrike veikanter har forsvunnet mange steder og blitt erstattet av et langt mer ensidig planteutvalg. Økt gjødsling har ført til kraftig vekst for mange grønne planter, på bekostning av blomstrende planter. Økt bruk av plantevernmidler skaper også problemer. En humlevenn unngår giftbruk i hagen.

FOTO: Johanne Log Liverød

Som slaget fra en sommerfuglvinge...

Sommefugler er også viktige hagearbeidere, og hvem vil ikke gjerne ha vakre sommerfugler flagrende rundt i hagen? Enkelte blomster virker mer tiltrekkende på sommerfugler enn andre. De bruker både syn og luktesans i utvelgelsen av plantesort, og disse sansene er svært godt utviklet. Det vi mennesker oppfatter som små nyanser vil utgjøre forskjeller for sommerfuglene.

Litt om Hageselskapet

Det norske hageselskap ble stiftet i 1884 og har 24 500 hageglade medlemmer. Mange dyrker sin hageinteresse på en balkong!

Hageselskapet utgir landets største hageblad, Norsk Hagetidend, tilrettelagt for norske forhold. Norsk Hagetidend kommer med 10 utgaver i året og er en av flere medlemsfordeler.

Hageselskapet har 19 fylkeslag og 350 lokale hagelag landet over som tilbyr ulike kurs, foredrag, plantebytte og planteloppemarkeder, hagevandring, turer og hyggelig, lærerik samvær med likesinnede.

Dronning Sonja er Hageselskapets høye beskytter

- Vi er avhengig av pollinerende insekter og det tar hagefolk på alvor, sier Tove Berg, direktør i Hageselskapet.

Fiolette, gule og hvite farger ser ut til å ha størst tiltrekningskraft. Hagens største sommerfuglmagnet er *Buddleia davidii*, med rette også kalt sommerfuglbusk.

PLANTETIPS

VÅR:

Tidlig på våren kan det være vanskelig å finne næring for insektene. Selje, vier og pil sikrer god tilgang på nektar og pollen i vårknipa. Andre vårtips er prydeple, gullkorg, spisslønn, blåpute, kirsebær, bekkeblom, julerose, krokus, snøklukke, hestekastanje og liten ildkvede.

SOMMER:

Midt på sommeren er det som regel et godt utvalg av blomster som akeleie, fjellflokk, forglemmegei, lavendel, prestekrage, prydbønne, salvie, rogn, agurkurt, honningurt, bringebær og blåbær.

HØST:

Humler er avhengig av å finne pollen og nektar hele sesongen. Når høsten nærmer seg, minker utvalget. Da er det viktig at hageeiere planter blomster som gir humlene mat i høstmånedene. Seine stauder som kuletistel, solhatt og nøkketunger er med på å sikre at nye humledronninger bygger seg opp til å klare overvintring.

FOTO: Roar Ree Kirkevold

TIPS - VANNING

VANN PLANTENE

Vann i tørre perioder, og før plantene blir stresset. God vanntilgang gjør at blomstene inneholder mer nektar, og at pollenet ikke tørker ut så fort.

INSEKTER TRENGER OGSÅ VANN

Et lite fuglebad med skrå og rue kanter er godt egnet som drikkekar for insektene. Blir veggene for rette og glatte får insektene vanskeligheter med å komme seg opp igjen. Da kan du eventuelt strø ut noen lecaculer eller trepinner som landingsstripe.

I tillegg til stauder,
løk- og knollvekster,
vil det summe godt
i timian, oregano
og andre urter
i høstmånedene

DELT HAGEGLEDE

Hagegleder er til for å deles!
Det trenger ikke koste mye verken tid eller penger å ha en frodig og flott hage, og den deler gjerne med seg selv og andre. Solsikkene her har fuglene sådd fra frø lagt ut som fuglemat, ringblomstene sår seg selv, og mange av georginene har jeg fått fra venner som deler av sitt overskudd.

-Anne fra Moseplassen

Del gjerne frø
og kunnskap med
dine naboer
og venner

Mange av de
tidlige løkplantene
er gode næringskilder
for humler som
kommer sultne ut
av vinterdvalen

Gleden av en bievennlig, matnyttig og blomstrende hage

Dyrk-selv-trenden er superaktuell! Blomster, grønnsaker, poteter, urter og bær i dyrkningsbed, grønnsakshage eller på balkongen. På få m² tryller vi frem egenprodusert mat til stor glede for både store og små.

Så frø er enkelt!

Du trenger:

- **Såjord**
- **Frøposer**
- **Potter, minidrivhus eller en melkekartong**
- **Merkepinner**
- **Vannkanne/ dusiflaske**

Tidspunktet for når du skal så er avhengig av hvilke blomster eller urter du vil ha. Les pakningen nøye, her står det også om sådybde.

Merk pottene med plantens navn og sådato. Vann etter såing og sett minidrivhuset varmt og lyst (ca 21- 24C°) men ikke i direkte sollys. Hold jorden og frøene fuktige.

Når spiren har fått to - tre blader flyttes den til en større potte med næringsrik jord og settes litt kjøligere (under 20 C°).

Når faren for nattefrost er over kan du plante veksten ut (ca 10 C°). Gjødse plantene slik at de får næring til å vokse seg store og sterke. Husk å lufte i drivhuset slik at insektene kommer til for å pollinere!

Veronika Nauf Steinsholt, Gartner hos Nordic Garden

Vårløk plantes i mars- april og blomstrer i løpet av sommeren. Høstløk plantes før frosten kommer på høsten og blomstrer fra mars – juni. Det er nesten umulig å gjøre feil!

- Som en tommelfingerregel skal de aller fleste løk plantes to-tre ganger dypere enn størrelsen på løken.
- Plant gjerne tettere enn det står på pakningen, 5-7 løk sammen gir et pent resultat.
- Tilsett næring i form av kukompost og dekk til med jord.
- Plant blomsterløk som blomstrer på forskjellige tidspunkter så får både du og insektene glede av hagen gjennom hele sommeren.

HONNINGKAKE

Du trenger:

4 egg
 250 g honning
 250 g sukker
 100 g smør
 1/2 ts malt nellik
 1/2 ts malt pepper
 1/2 ts malt ingefær
 1 ts bakepulver
 250 g hvetemel
 (200 gr rosiner) Valgfritt
 (200 gr hakkede valnøtter) valgfritt

Sett stekeovnen på 150 °C. Bruk liten langpanne, en kakeform eller ildfast form ca. 20 x 25 cm.

Visp eggeplommer og sukker godt. Tilsett myk honning og smeltet, avkjølt smør. Bland det tørre og eventuelt rosiner og hakkede valnøtter sammen og rør det inn. Vend til slutt inn stivpiskede eggehviter og hell røren i godt smurt form. Stek kaken i ca. 60 minutter midt i ovnen, og avkjøl den så på rist.

Ringle litt
 flytende honning
 over bær og du
 har sommerens
 beste dessert
 på 1-2-3!

SPISELIGE BLOMSTER

Blomster er ikke bare vakre å se på og nyttige for humler og bier. Noen av dem kan i tillegg spises! Dryss dem utover maten eller kaker som garnityr, lag deilig kryddersmør, eller lag te og saft! Obs, det er kronbladene du spiser, ikke hele blomsten.

Liste over spiselige blomster:

- Ringblomst
- Blomkarse
- Timian
- Peppermynte
- Oregano
- Agurkurt
- Kornblomst
- Solsikke
- Busknelik
- Lavendel
- Prydløk (*allium*)

BLOMSTERSMØR

Du kan blant annet bruke: blomkarse, gressløk og prydløk, ringblomst, og blomstene til timian og oregano som alle er bie favoritter. Knus eller hakk kronblader og bland inn smør. Tilpass mengden blomster etter smak. Ett slag, eller miks etter egen smak. Brukes som kryddersmør, feks på bakt potet eller til grillmat.

GRØNNGJØDSEL

Honningurt er en kindereggplante. I tillegg til å ha pene blomster som humlene og biene elsker å besøke, har hele planten en nyttefunksjon som grønn gjødsel. Om du har en flik av hagen du har nye planer for, kan du så honningurt eller annen grønn gjødsel der. Etter et par måneder spar du det hele ned i bakken. Plantene har da tatt opp næring som andre planter ikke greier å fange, og du får en sunnere, rikere jord med minimalt med innsats. Og masse glade humler med på kjøpet!

Rundt 1/3 av all maten vi spiser er avhengig av at bier og humler gjør jobben sin

Litt om MOSEPLASSEN

Moseplassen er Norges mest leste hageblogg. Den drives av Anne Havåg Holter-Hovind som ser på hagen som en opplevelsespark. Moseplassen inspirerer, og sprer kunnskap. Les om planter, hagens mange dyr, blomsterdekorasjoner, møbler, dingser og alt annet som kan gi hageglede!

Hagens mange små gjester bringer glede og gjør stor nytte for seg. Summende humler, dansende sommerfugler, kvitrende fugler og spretne ekorn gjør hagen rikere! Ved å velge planter som er nyttige vil du få gode opplevelser, mere frukt på trærne, sunnere planter, mindre mygg, og visshet om at hagen din bidrar positivt til miljøet. Det er spesielt viktig å hjelpe de pollinerende insektene, og det er jo så enkelt! La deg inspirere og fyll hagen med vakre og nyttige planter!

MOSEPLASSEN.NO

Bie ♥ Blomst

Ansvarlig utgiver:

Nordic Garden AS
Borgeskogen 4
3160 Stokke

www.nordicgarden.no

Del gjerne dine bilder av blomstrende hager og bier
på instagram **#bieblomst**

www.hageselskapet.no
post@hageselskapet.no
Tlf. 94 00 93 01
Facebook.com/hageselskapet
Instagram.com/hageselskapet
Facebook.com/summendehager

www.nordicgarden.no
post@nordicgarden.no
Tlf. 33 38 18 10
[facebook.com/bierogblomster](https://Facebook.com/bierogblomster)
[facebook.com/nordicgarden.no](https://Facebook.com/nordicgarden.no)
[instagram.com/nordicgardengleder](https://Instagram.com/nordicgardengleder)

NORGES BIRØKTERLAG

www.norbi.no
post@norbi.no
Tlf. 63 94 20 80
[facebook.com/norgesbirokterlag](https://Facebook.com/norgesbirokterlag)

MOSEPLASSEN

www.moseplassen.no
[facebook.com/moseplassen](https://Facebook.com/moseplassen)
[instagram.com/moseplassen](https://Instagram.com/moseplassen)